

Kirjallinen kuuleminen hallituksen tiedonantoon yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa

Evangelis-luterilaisen kirkon Kirkkohallituksen diakonia ja yhteiskunta yksikön johtaja Kalle Kuusimäki toteaa tiedonantoon liittyen seuraavaa:

1. **Kolme keskeisintä tavoitetta Yhdenvertainen Suomi -ohjelmasta**

Tunnistetaan ja puretaan yhteiskunnan eriarvoisia rakenteita (tavoite 1). Tavoite vaatii eritaustaisten ja vähemmistöryhmiin kuuluvien ihmisten omien kokemusten aitoa ja jatkuvaa kuuntelemista sekä heidän kokemustensa todeksi ottamista. Etukäteen mietityt mekanismit auttavat puuttumaan rasismiin ja syrjintään, esimerkiksi yhdenvertaisuussuunnittelu osaksi organisaatioiden ydinprosesseja.

Kasvatetaan tietoisuutta rasismista ja sen eri muodoista (tavoite 4). Kun tietoisuus rasismista ja sen eri muodoista lisääntyy yhteiskunnan eri tasoilla, sitä on mahdollista ennaltaehkäistä ja siihen on mahdollista puuttua. Syrjivien käytäntöjen poistaminen ja monimuotoisuuden edistäminen vaatii jatkuvaa työtä ja toiminnan arviointia. Tämä avaa tietä myös muiden ohjelmassa esitettyjen tavoitteiden toteutumiselle.

Jatketaan hyvien väestösuhteiden politiikan kehittämistä ja varmistetaan turvallinen arki kaikille (tavoite 5). Hyvät väestösuhteet ovat yhteiskuntarauhan edellytys. Joidenkin ihmisryhmien arki on turvattomampaa kuin toisten. Näiden ihmisryhmien turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta tulee jatkossakin parantaa eri keinoin. Eri ihmisryhmien välisten sosiaalisten etäisyyksien kaventaminen vähentää turvattomuutta ja rasismia. Tarvitaan politiikkatoimia, joiden avulla eri ihmisryhmät voivat kohdata toisensa ja tehdä työtä ja toimia yhdessä (kaupunkisuunnittelu, työllisyystoimet, monimuotoisuusjohtaminen, dialogiosaaminen).

2. **Ohjelman erityisen hyödylliset toimenpiteet**

Toimenpiteiden useat kohdat (esim. toimenpiteet 14–17, 27–33, 38–41) tuovat esille **koulutuksen merkityksen**. Hyviä koulutuksia on luotu, ja niiden käyttöä kannattaa tulevaisuudessa laajentaa uusiin ammattiryhmiin sekä uusille työntekijöille. Koulutuksissa on tärkeää mahdollistaa osallistujien oma pohdinta sekä tuoda esille myös rasismia kohdanneiden oma ääni.

Tutkittu tieto on tehnyt rasismista näkyvämpää ja on mahdollistanut ja mahdollistaa siihen puuttumisen (esim. toimenpiteet 48–52).

Lisäksi **rasismia ja syrjintää kokevien tukeminen** ja heille suunnattujen palvelujen vahvistaminen (toimenpide 47) on auttanut rasismia ja syrjinnän uhreja toipumaan kokemuksistaan.

3. **Muut tärkeät asiat yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa**

Näiden edistäminen edellyttää yhteisesti jaetun 1) arvopohjan ihmisarvon jakamattomasta luonteesta (ihmiskäsitys) ja 2) ymmärryksen ihmisyyden kunnioittamisen luovuttamattomista ehdoista (ihmisoikeudet, lainsäädäntö) sekä 3) sitoutumisen yhteiskuntaelämän perusarvoihin (oikeusvaltioperiaate).

Mikäli näitä lähtökohtia ei pidetä kaikkia osapuolia sitovina, jää yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistäminen kunkin oman mielipiteen tai edustamansa ryhmittymän arvomaailman varaan. **Erityisesti yhteiskunnallisten instituutioiden, arvoyhteisöjen ja niiden päättävissä asemassa olevien henkilöiden on osoitettava sitoutumista edellä mainittuihin ihmisarvotyön lähtökohtiin.** Ihmisarvoa ei voida edistää vain periaatetasolla, vaan se on **jatkuvaa käytännön työtä** syrjivien käytäntöjen tunnistamiseksi ja poistamiseksi.

Suomen evangelis-luterilainen kirkko valmistelee parhaillaan toiminnallista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa, joka tuottaa työkaluja syrjinnän tunnistamiseksi ja analysoimiseksi sekä syrjinnänvastaiseen työhön paitsi kirkossa myös muualla yhteiskunnassa.

Rasismista tulee käydä julkista keskustelua, ja sille tulee asettaa rajat. Lisäksi yhteiskunnan kaikkien tahojen tulee edistää kunnioittavaa ja rakentavaa vuoropuhelua ja siten edistää hyviä väestösuhteita ja yhdessäelämisen taitoa. Yhdessäelämisen taidosta lisää:

<https://julkaisut.evl.fi/catalog/Tutkimukset%20ja%20julkaisut/r/4266>.

Uskonto- ja katsomusdialogin edistäminen eri tavoin ajattelevien kesken edistää keskinäistä ymmärrystä. Joidenkin tahojen demonisoiminen tuottaa puolestaan näköalattomuutta ja syrjäytymistä sekä muuttaa yleistä ilmapiiriä vihamieliseksi tiettyjä ihmisryhmiä kohtaan. Erityisen tärkeää on varmistaa, että lapset ja nuoret saavat kasvaa mahdollisimman syrjimättömässä Suomessa, jossa aikuiset ja kasvattajat tunnistavat ja käsittelevät lasten ja nuorten arkeen liittyviä yhdenvertaisuuden kysymyksiä. Syrjinnästä ja rasismista vapaa koulumaailma on jokaisen lapsen ja nuoren oikeus. Tukea ja yhteistyötä koulun kasvatustyölle tarjoavat monet koulun kumppanit (järjestöt, paikalliset seurakunnat). Antirasistisen kasvatuksen ja ihmisoikeusosaamisen (ihmisoikeuskasvatuksen) vahvistaminen koskee koko koulutusjärjestelmää. Tuoreen yhdenvertaisuuslain (1.6.2023) myötä velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta ja tehdä yhdenvertaisuussuunnitelma laajeni koskemaan myös varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja palveluntuottajia. Varhaiskasvatuksen merkitys on huomattava asenteiden ja arvojen sisäistämisessä. Lisäksi tulisi varmistaa, että hallituksen tiedonannossa kuuluu niiden ääni, joita asia koskee.

Kalle Kuusimäki
Johtaja
Diakonia ja yhteiskunta
Kirkkohallitus